

מתחברים לתורה ויהדות

שלום לעם

לנוער ישראל

אפאי את פאלאק

873

פסח, ט"ו בניסן תשע"ט | 20 באפריל 2019

חג שמחה!

מבט אל החיים

אורח לארוחה

השלגים ניתכו בעוז וקור מקפיא עצמות שרר בחוצות. כל תושבי הכפר העדיפו להסתתר מאימת מזג האוויר החורפי שנחת עליהם די בהפתעה. הם התכנסו בבתיהם, ישבו ליד תנור העצים וחיממו את איבריהם. אחרים העדיפו לעלות על משכבם מוקדם מן הרגיל. איש לא הסתובב בסמטאות הכפר. איש לא הסתובב אמרנו? טעות. איש אחד ויחיד, כפרי מגודל, חמוש ברעמת שיער אימתנית ובכובע איכרים פרוותי, הילך באותה שעה בינות להררי השלג וגושי הקרח שהצטברו ברחוב, לאן מועדות פניו בשעה כזו ובמזג אוויר שכזה? לפונדק המקומי, להיטיב לבו במעט וודקה צורבת גרון ומחממת גוף. כך מנהגו מדי יום ביומו. בימים עובד הוא במלוא המרץ ובלילות גורר את עצמותיו אל הפונדק לשתיית וודקה. כמעט את כל רווחיו מעסק הירקות שלו מבזבז הכפרי - גרישה שמו - על קניית משקאות אלכוהוליים שונים.

נכנס גרישה אל הפונדק, שם מקבל את פניו המוכר, כולו רוטט מקור: "כוס גדולה של וודקה ושני רבעי עוף מהבילים, בבקשה", פונה אליו גרישה הכפרי. "ביום כזה קר, אני חייב מנה כפולה של וודקה וגם משהו חם וטוב". הוא מביט סביבו ואומר: "אני רואה שהפונדק ריק היום, אה?" המוכר משיב לו בשיניים נוקשות: "כן, בגלל הסערה אנשים לא באו היום". גרישה מביט בו וצוהל: "נו, אם כן אתה תשתה איתי היום!" וזאת יש לדעת - גרישה אינו יושב לארוחה הלילית לבד. אף פעם. מעודו לא עשה זאת ומן הסתם לא יעשה זאת לעולם. כך החליט לעצמו אי אז, כשהיה צעיר יותר וטיפש יותר. "אני לא שותה לבד! רק עם מישהו, ולא אכפת לי מי זה יהיה, העיקר

לא לשבת לבד". מכריו טענו כי מדובר בחסכי ילדות מודחקים, שפורצים באופן הזה. כך או כך, גרישה לא התחשב במה שאמרו אחרים וקיבע את מנהגו עד שהפך לחוק בל יעבור.

בכל ערב, בעת שנכנס אל הפונדק, חיפש גרישה אחר השותף המתאים ביותר לארוחה ואז עט עליו בקריאות שמחה והתיישב מולו, ירצה או לא ירצה. והנה היום, כשהפונדק

ריק מסועדים, החליט גרישה כי בעל הפונדק הוא-הוא זה אשר יארח לו לחברה בשעת ארוחתו. המוכר, שלא רצה לאבד את המטבעות שמשלשל גרישה לידיו בכל ביקור, הסכים בלית ברירה וישב לשתות עמו. גרישה לגם בקולניות מן הוודקה ונעץ את מזלגו במנת העוף. אלא שאז נפתחה הדלת בסערה ואשתו של בעל הפונדק נכנסה בבהלה. "בוא מהר!" אמרה לבעלה. "יוליה שלנו קודחת מחום! אנחנו מוכרחים לקחת אותה אל הרופא!" המוכר התלבט לרגעים, שכן חשש מכעסו של גרישה, אולם כעבור חמש שניות ידע כי חיי בתו הילדה חשובים יותר מהכפרי וממטבעותיו.

"אני הולך", אמר לגרישה. "תוכל לסיים את ארוחתך ולנעול את הפונדק אחריו. בבוקר אבוא לביתך לקחת את המפתחות". תוך שניות נעלמה דמותו מן האופק וגרישה נותר לבדו, הוא וארוחתו. "לא יכול לבד, פשוט לא יכול!" מלמל בזעף. הוא חשב את מי באפשרותו להזעיק בזמן כזה, שכן איש לא יסכים לצאת מביתו כעת. חשב וחשב, עד שלפתע נצנץ בו רעיון. הוא קם ממקומו בזריזות, לבש את מעילו ויצא לכיוון ביתו. שם, לצד הצריף העלוב שלו, עמד חמורו החביב. "בוא, חמוריקו!" ליטף אותו גרישה. "נלך לאכול ביחד". השניים צעדו יחדיו עד שהגיעו אל הפונדק. גרישה העמיד את

חמורו מולו והמשיך בסעודתו, תוך כדי שהוא "משוחח" עם החמור התוהה ומספר לו את עלילותיו.

באותו הזמן חלפה מרכבתו של מושל האזור בסמוך לכפר. הסוסים הזדחלו לאיטם והעגלון ניסה להוביל אותם קדימה. אך בשלב מסוים הם סירבו לנוע ולא הועילו הצלפותיו. הדרכים המשובשות מנעו מהם להתקדם. "נהיה חייבים לעצור כאן ולמצוא מקום ללון בו", פנה העגלון אל המושל הנכבד. "וגם מקום לאכול בו", הוסיף המושל. "אני מורעב". הם נכנסו בשערי הכפר והלכו על פי השילוט אל עבר הפונדק. "אני שומע קולות שיחה", שמח המושל. "יהיה לי עם מי לשבת לאכול, כך נחמד יותר". אך הוא ביקש לבדוק מיהו האיש השווה בפונדק. בשקט-בשקט התקרב אל החלון והביט בעדו. "חמור!" קרא בלחישה מבוהלת. "האיש הזה יושב ומדבר עם חמור! הבה נמצא לנו מקום הגון יותר לשהות בו. נחפש בית בו אפשר לסעוד במחיצת אנשים נורמליים".

בפונדק פנימה ישב גרישה ופטפט עם חמורו האהוב: "אז אתה מבין? חשבת לי לדבר עם המושל הנכבד שיתן לי אישור להעמיד את דוכן הירקות שלי יותר קרוב לרחוב, אבל איך בדיוק אפגוש אותו? אני גרישה, כפרי פשוט, והוא מושל האזור, ירום הודו, בוודאי לא יסכים להיפגש איתי". ולא ידע גרישה כי ברגעים אלו, בזכות החמור האפרפר - הפסיד את הזדמנות חייו...

*

עלינו לדעת שכאשר אנחנו משקיעים את כוחותינו בהבלים, בהכרח נפסיד במקום אחר. מי שמוחו טרוד בשטות כזו או אחרת, קשה עד בלתי אפשרי בשבילו לעסוק בדברים מועילים. מעין זה אמרו חז"ל שהמקבל על עצמו עול תורה, לוקחים ממנו את עול העיסוק ביתר טרדות העולם הזה. אי אפשר לתפוס את החבל בשני קצותיו - לכן כדאי להשקיע בעניינים החשובים באמת עבורך, לא תוכל לקדם דברים שחשובים לך בחיים כאשר אתה שקוע בהעברת הזמן. אם תתמקד, תתרכז במה שחשוב לך, תוכל להצליח בכל תחום שתבחר. ■

בן הורין

הוציאנו מעבדות לחרות ומשעבוד לגאולה.
חג הפסח זהו הזמן לצאת מעבדות לחרות
מכבלי הפיתויים שמציע לנו העולם החומרי
ולקבל עלינו את עול המצוות הרוחני.

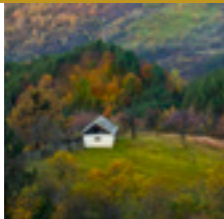
(מתוך מדור 'סיפור צעיר')

סיפור לשבת

הבית החדש - ישן

איתמר מאיר

"ג'ק. בוא תעמיס את המזוודה על הרכב, אנחנו כבר מוכרחים לצאת!" קראה הזקנה לבעלה שהתרומם ממושביו על הספה הישנה שבפינת הסלון. לאחר חודשים ארוכים של הזמנות חוזרות ונשנות מצד בתם, הם הסכימו להתארח בבית בתם וחתנם, שהקצו להם חדר גדול בביתם המרווח. הבית שלהם היה גדול ויפהפה, הוא היה בצבע אדום בוהק וכל עיצוב הפנים שלו היה בסגנון דומה. הדלתות היו אדומות, החלונות אדומים ואף גינה גדולה וירוקה עם פרחים אדומים גדולים הקיפה את הבית. במשך שלושה שבועות שהו ג'ק וברטה אצל בתם, עד שהרגישו שהגיע הזמן לחזור הביתה. הם נפרדו מהם והודו להם על החופשה הארוכה והמפנקת. הנסיעה הייתה ארוכה ומעייפת, אבל הם שמחו לגלות את הבית הישן והמוכר. ברטה עמדה בכניסה לבית כאשר ג'ק החנה את הרכב בחנייה, הסתכלה לרגע לצדדים ואמרה: "ג'ק. אינך חושב שהבית שלנו כבר ישן מדי?"

"את צודקת" הניד ג'ק בראשו. "אין לנו מסביב לבית לא פרחים ולא דשא, הבית הזה כבר ישן..." ברטה שתקה לרגע ואז המשיכה: "מה דעתך ג'ק, שנמכור את הבית הישן הזה ונקנה לנו בית חדש ויפה כמו שראינו אצל איוונקה? לא הגיע הזמן שנהנה קצת מהזקנה?"

"צודקת לחלוטין!" אישר ג'ק בניע ראש. הם נכנסו פנימה וממחשבה למעשה, כבר למחרת בבוקר תלה בחזית הבית שלט גדול שעליו היה כתוב 'למכירה'. לאחר יומיים הגיע הלקוח הראשון, הוא העיף מבט אחת ושתיים ואמר:

"לא. זה בית ישן מדי, אני מחפש בית חדש עם קירות אדומים!" ברטה עקבה אחריו במבטה והתאכזבה לראות אותו עושה את דרכו במהירות לכיוון הדלת. "ג'ק, הלקוח לא רוצה את הבית. בוא נתחיל לצבוע את הבית האדום, כדי שאם יבוא מישהו

שהבית ימצא חן בעיניו!" למחרת בבוקר החלו השניים לעבוד במרץ. כל הקירות והמשקופים, זכו לצביעה חדשה והגונה בצבע אדום בהיר, לאחר יומיים רצופים של צביעה אינטנסיבית הבית באמת היה נראה אחרת.

השלט הושב למקומו מעל החלון וכבר למחרת נקשה אישה צעירה בדלת הבית, היא נכנסה פנימה ומיד התפעלה: "וואו, הבית ממש יפה מבפנים! אבל אני מחפשת בית קטן ויפה, עם דלתות וחלונות לבנים. תודה לכם!" מבטה של ברטה היה נחוש מתמיד וג'ק כבר זיהה במעמקי עיניה את המשימה הבאה. ביום שלמחרת הוא הסתער על צביעת הדלתות והחלונות, לאחר סיום הצביעה הבית הישן - כבר היה נראה ממש כמו חדש.

עברו כמה ימים נוספים והגיעו זוג לראות את הבית, לאחר שסיירו בכל החדרים, אמרו: "הבית הזה יפה מאוד. מוצאים חן בעינינו הצבעים של החלונות והקירות והגדר. אבל אנו מחפשים בית עם גינה, ולכם אין גינה ליד הבית..." "זה היה האות לתחילת מסכת ביקורים קבועה במשתלה המקומית. ג'ק החל לזרוע דשא ופרחים, אחרי ימים אחדים הצמחים התחילו לנבוט. במשך הזמן כל החצר סביב הבית התמלאה בפרחים צהובים, אדומים וסגולים. ברטה עקבה אחרי צמיחת הפרחים בהתמדה וכשפרחו במלוא יופיים, אמרה לג'ק: "עכשיו הבית שלנו נראה יפה וכמו חדש, בוודאי הקונה הבא יאהב אותו ויקנה. אז נוכל לקנות לנו בית כפי שאנו אוהבים..." "עוד היא לא סיימה את המשפט ונשמעו דפיקות בדלת..."

הדלת נפתחה ובפתח עמד צעיר חייכן: "אפשר לראות את הבית?" ברטה הנהנה בראשה במרץ, היא קיוותה שהצעיר ישלים את המשאלה שעמדה על שפתיה. הסיור בחדרי הבית היה מהיר והצעיר עשה את דרכו בחזרה

לעבר הדלת: "הבית הזה ממש משופץ וחדש, לא תהיה לי אפשרות לרכוש אותו. אני מחפש בית ישן יותר..." ברטה עמדה פעורת פה: "מה הולך כאן?" פרכה את ידיה בייאוש. "כל מה שאני עושה - לא עוזר לי למכור את הבית. ג'ק אתה יכול להסביר לי מה מתרחש כאן?"

"בואי אתי החוצה" נפנף לה ג'ק בידיו. היא הצטרפה אליו ושניהם עמדו מול הבית החדש - ישן. "בואי תגידי לי ברטה: איזה סוג של בית את רוצה שיהיה לך?" ברטה לא השיבה וג'ק המשיך: "האם אנחנו רוצים בית יפה שצבוע בצבעים יפים מבפנים ומבחוץ?" "נכון" הנהנה ברטה בראשה. "והאם אנחנו רוצים בית שיהיה מוקף בדשא ופרחים?" שאל שוב ג'ק וברטה ענתה: "נכון!". ג'ק התחיל לצחוק וברטה הביטה בו משתוממת: "מדוע התחלת לצחוק פתאום?"

"האם הסתכלת סביבך?" שאל ג'ק. ברטה הביטה סביבה - היא ראתה בית אדום קטן עומד על התל. החלונות היו צבועים בלבן בוהק, הדלתות היו לבנות וגם הגדר הייתה לבנה, סביב הבית היה דשא ירוק ואמיתי והרבה פרחים צבעוניים. "זה הבית שחלמתי עליו!" אמרה ברטה...

"נכון" השיב ג'ק. "זה בדיוק הבית שרצינו לקנות, אבל למה לקנות אם הוא כבר שלנו??" שניהם נכנסו בחיוך לבית החדש - ישן, אבל זה כבר לא היה הבית הישן. זה היה כבר הבית החדש....

עם ישראל היו שקועים בצרת השעבוד של המצרים עד הצוואר, כשהגיע משה רבנו וסיפר להם על הגאולה הם התקשו להאמין. אבל כשהחלו לראות את הניסים המתרחשים, את ההתחלה של האור מתוך החושך - השתנתה להם תפיסת המבט. הם החלו להאמין שיגיע היום והם יצאו מהחושך, מהגלות אל האור של הגאולה. הרבה פעמים אנחנו שקועים בצרות שלנו, מסרבים להאמין שישנה נקודת אור שקיימת אי שם. אבל אם נצא החוצה לרגע, נביט מבחוץ על המתרחש נראה שגם בתוך הצרות הישנות - מתרחשים בכל יום ניסים חדשים, רק לראות, להכיר אותם ולהודות עליהם והכול יראה אחרת..

סיפור צעיר

המתננים

ליל הסדר. ברחובות דממה חגיגית. מבעד לחלונות הסוגרים על צנת האביב עולים קולותיהם של יהודים מסבים לשלחן הסדר, מגון צלילים, שלל קולות. פסח הוא לה'.

ובחוץ משוטט לו האדמו"ר עם הגבאי. מנהג לו לצאת החוצה בליל הסדר לשמע את העם, מה הוא אומר; להאזין לקולות, להקשיב לצלילים, ויותר מאלו, פשוט לשמע.

"א-ת-ד-חכם, א-ת-ד-תם", שואג לו יהודי תמים את ארבעת הבנים, ומאריך באחד נדרך שמאריכים בקריאת שמע של שחרית וערבית. והאדמו"ר מרצין פניו, ורואה באחד הארץ הזה רמזים נסתרים.

"כול מבעוד יום?" מקריא בעל בית מגשם את השאלה התיאורטית באזני בני ביתו, ומיד משיב:

"תלמוד לומר בעבור זה!

בעבור זה לא אמרתי, אלא,

בשעה שיש מצה ומרור מתננים לפניך."

"מ-ת-נ-י-ם!" קורא הגבאי אחריו, וכמעט מתפוצץ מצחוק. אלמלא נוכחותו של פטרונו, ללא ספק היה משחרר צחוק גדול.

"מתננים, מתננים!" מאשר האדמו"ר את דבריו, אך בת הצחוק איננה שם. הוא רצני, רואה הגבאי, ופניו מחירות, הוא מתבייש מצחוקו שלו.

"אמשל לך משל, ותבין למה הדבר דומה.

יהודי עשיר רצה להשיא את בתו לתלמיד חכם. הוא חפש בחור איכותי, גדול בתורה ובעל מדות טובות, איש שיהיה אהוב למעלה, וגם נחמד למטה,

נוח למקום ונוח לבְּרִיּוֹת. הָיָה בְּדַעְתּוֹ לְהַצִּיעַ לוֹ מְגוּרִים וּפְרָנְסָה עַל חֲשׁוֹנוֹ. הַחֲתָן יוֹכַל לְשַׁבֵּת וּלְהַגִּיחַ בַּתּוֹרָה, לְהוֹסִיף חֲכָמָה וּבִינָה, וְהוּא יִדְאָג לְכָל מַחֲסָרוֹ.

חֶפֶשׁ וְחֶפֶשׁ, שְׁלֵם גַּם לְשִׁדְכָנִים שִׁיחֲפָשׂוּ, וְדוֹקָא כְּשִׁשְׁפָּהָה עִם מְשִׁפְחָתוֹ אֵי שָׁם בְּחֶפְשָׁה מְצָא אֶת שְׁבָקְשָׁה נִפְשׁוֹ.

בְּבֵית הַמְדַרְשׁ בְּפִנְיָה צְנוּעָה יָשַׁב הָעֶלְם, עֶסוּק בְּסִפְרָיו, אֲבָל גַּם עַר דִּיּוֹ כְּדִי לְהַבְחִין בְּאוֹרַח שְׁנִכְנָס וּמְחַפֵּשׁ סְדוּר. מְאִיר פְּנִים וְחוֹזֵר לְתַלְמוּדוֹ. עַל פְּנֵי הָיָה נְסוּף חֵן מִיַּחַד הַשְּׁמוּר לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים. וְזֶה מְצָא חֵן בְּעֵינָיו.

הוא בֵּרַר מִי הָאֲבָא, מִי הַמְשִׁפְחָה, מִה מְצָבָם הַכֹּלְכָלִי.

סְפָרוֹ לוֹ שְׁהָאֲבָא תַּפְרָן יְדוּעַ, אֲבָל חוּץ מִזֶּה מְדַבֵּר בְּמִשְׁפָּחָה אֵיכוּתִית בְּעֵלֶת שְׂרָשִׁים טוֹבִים.

וְכַפִּי שֶׁהוּא נוֹהֵג בְּכָל עֶסְקָה טוֹבָה, הוּא רָצָה לְנַהֵג גַּם הַפַּעַם, הוּא רָצָה לְעַרְף־ אֶת הַחֲתָנָה מִיָּד.

"אֲבָל לָמָּה מִיָּד?" שָׁאַל אָבִי הַבְּחוּר. "לָמָּה לֹא נַחֲכָה עַד שְׁנַת־אַרְגָּן, עַד שְׁנַשְׁיֵג כְּסָף לְהוֹצֵאוֹת הַחֲתָנָה, שֶׁהֶפֶל יִהְיֶה מְסֻדָּר כְּמוֹ שְׂצָרִיף."

צָחַק הָעֶשִׂיר: "וְאִם נַחֲכָה שְׁנָה, יִהְיֶה לָּךְ רַבֵּל אֶחָד יוֹתֵר מִמֶּה שִׁישׁ לָךְ לְהַצִּיעַ עֲכָשׁוֹ. בְּכָל מְקָרָה כָּל הַהוֹצָאוֹת עָלַי, וְאֵת הַחֲתָנָה נַעֲשֶׂה מִיָּד."

הַשְּׁלִיחִים יָצְאוּ לְהִבְיָא בְּגָדִים, תְּכָשִׁיטִים, טְבָחִים, מְלָצְרִים וְאוֹפִים, וְהָעֶסְק תַּפְס תְּאוּצָה.

הָאוֹפִים הִתְלוֹנְנוּ שְׁאִין לָהֶם דֵּי זְמַן לְהַתְפַּיֵחַ אֶת הַבְּצֵק. הַחֲלוֹת לֹא יָצְאוּ כְּמוֹ שְׂצָרִיף, הֵן לֹא תִהְיֶינָה אֲוִרִיּוֹת דִּין, טַעֲנוּ בְּפָנָי הָעֶשִׂיר. אַךְ הוּא אָטַם אֶת אָזְנוֹ, "הִלְיָלָה תִּהְיֶה הַחֲתָנָה, וְהַחֲלוֹת יִהְיוּ אֵיךְ שִׁיְהִיוּ."

לְפָנוֹת עָרַב כְּשֶׁהַחֲתָן הִחְלִיף אֶת בְּגָדָיו, מִהַסְמְרֻטוּסִים שְׁאוֹתָם לְבִשׁ עַד הַיּוֹם, לְמַעַרְכַּת הַבְּגָדִים הָאֶפְנָתִית שֶׁרָכַשׁ לוֹ הָעֶשִׂיר, נִשְׁלַח אֶחָד הַמְשֻׁרְתִים לְקַחַת אֶת הַסְמְרֻטוּסִים. אֲבָל הֵם לֹא הִשְׁלִכוּ לַפֶּחַ, בְּהוֹרָאת הַחוֹתָן הֵם הִנְחִיאוּ בְּאֶחַת הַמְזוּדוֹת. הַחֲתָן הַבְּחִין וְשִׁתַּק.

החֲתָנָה נִחְגְּגָה בְּשִׂמְחָה, הַהֲמוֹנִים שֶׁהִזְמִינוּ לֹא הָיוּ בְּהֶכְרַח קְשׁוּרִים לְאַרְנֵעַ, אֲבָל הַמָּקוֹם וְהַזְמַן עָשׂוּ אֶת שְׁלָהֶם, וְלָבוּ הֶרְחַב שֶׁל הָעֵשִׂיר אֶפְשָׁר לְכָל עֲנִי הַעִיר לַחֲגֹג עַל חֶשְׁבוֹנוֹ. הָאֲכָל הָיָה מְדֻהֵם, רֶבֶם הַמְכָרִיעַ שֶׁל הַמְשַׁתְּפִים לֹא טָעְמוּ מְטַעְמִים כְּמוֹ אֵלּוּ מִימֵיהֶם. אֲבָל הַחֲלוּת, הַחֲלוּת הָיָה קְשׁוּת כְּמַעַט כְּמוֹ אֲבָנִים, הֵן לֹא תִפְחוּ, וְנִרְאוּ חֲסְרוֹת צוּרָה. בְּקִשֵׁי אֶפְשָׁר הָיָה לְאָכַל מֵהֶם. בְּסוֹפוֹ שֶׁל הָעֶרֶב, כְּשֶׁהִזְמַנִּים הִתְפָּאָרוּ, נִגַּשׁ הַחֲתָן אֶל הַמְטַבָּח, נָטַל חֲלָה אַחַת, וְהִטְמִין אוֹתָהּ אֵי שָׁם בֵּין הַחֲבִילוֹת.

אֵיכְשֶׁהוּ הִבְחִין הַחוּתָן בַּחֲלָה וְהָרִים גְּבוֹת: "אַתָּה מְפַחַד שֶׁלֹּא יְהִיֶּה לָךְ מָה לְאָכַל אֲצִלִּי?" שָׁאַל.

הַחֲתָן תִּיף וְסִפֵּר לְחוּתָנוּ כִּי רָאָה אֶת הַמְשַׁרְתַּת מַחְבִּיא אֶת הַסְּמֶרְטוּטִים שֶׁלּוֹ בְּתוֹךְ אַחַת הַמְּזוּדוֹת. "הַבְּנֵתִי", הִסְבִּיר לְחוּתָנוּ, "שְׁאוּלִי יוֹם אֶחָד תִּרְצָה לְהִזְכִּיר לִי מֵאִיפָה בָּאתִי, תִּרְצָה לְהַגִּיד לִי שֶׁהִרְמַת אוֹתִי מֵאֲשַׁפְּתוֹת. שֶׁהִלְכְתִי בְּסֶמֶרְטוּטִים, וְאַתָּה הִלְבַּשְׁתָּ אוֹתִי בְּגָדֵי יְקָרוֹת. שֶׁלֹּא תְזוּחַ דַּעְתִּי, וְאֶזְכֹּר מֵאִין בָּאתִי". הַחוּתָן תִּיף כְּמוֹדָה בְּאֲשֻׁמָּה, וְאָז הַחֲתָן הוֹצִיא אֶת הַחֲלָה, "וְזֹאת הַמְּזוּפָרֶת שְׁלִי, שְׁאֲנִי לֹא לְבַד בְּתַמּוּנָה. אוֹת לַחֲפֹזֵן שְׁלָךְ, שֶׁרְצִיתָ אוֹתִי מִיָּד כָּאֵן וְעַכְשָׁו. שֶׁהָיוּ כָּאֵן אֵינְטֶרְסִים מְתַאֲמִים בֵּין שְׁנֵי הַצְּדָדִים".

הָאֲדָמוֹר פָּנָה אֶל הַגְּבַאי שֶׁהִתְחִיל לְהִבִּין לְאֵן חוֹתֵר רְבוֹ: בְּלִיל הַסֶּדֶר אֲנַחְנוּ אוֹכְלִים גַּם מִצָּה וְגַם מְרוֹר. הַמְרוֹר מְזִכִּיר לָנוּ כְּמָה מֵר הָיָה לָנוּ בְּאַרְץ מִצְרַיִם, כְּמָה קָשָׁה הָעֵבִידוֹ אוֹתָנוּ, וְאֵיךְ נִשְׁלָלָה מֵאֲתָנוּ הַחֲרוּת. הַמִּצָּה לְעַמֵּת זֹאת, מְזִפִּירָה לָנוּ אֶת הַגְּאֻלָּה, הִיא מְשַׁמֶּשֶׁת אוֹת לַחֲפֹזֵן שְׁבוֹ הוֹצִיא אוֹתָנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵאַרְץ הָעֵבֵדִים, וְהַבְּצֵק לֹא הִסְפִּיק לְהַחְמִיץ. כְּשֶׁאֲנַחְנוּ יוֹשְׁבִים בְּנֵי חוּרִין וּמְסֻבִּים, עַלֻּלָה דַּעְתָּנוּ לְזוּחַ, אֲנַחְנוּ עַלֻּלִים לְשִׁכְחַ מֵהֵיכָן יֵצְאָנוּ, וְמִי הוֹצִיא אוֹתָנוּ מִשָּׁם. לְכֵן אֲנַחְנוּ אוֹכְלִים מְרוֹר. אֲבָל אֲנַחְנוּ גַּם מְזִכִּירִים לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֵׁישׁ גַּם מִצָּה בְּתַמּוּנָה, שֶׁגַּם הוּא רָצָה בָּנוּ, הוּא שְׁעוֹרֵר אֶת הַחֲפֹזֵן, וּמֵהֵר לְהוֹצִיא אוֹתָנוּ בְּטָרֵם יְסַפִּיק הַבְּצֵק לְהַחְמִיץ, וּמְקוּיִם אָנוּ שֵׁימִשִּׁיךְ לְנֶהֱגַ עֲפֵמְנוּ בְּאוֹתָהּ הָאֲהֵבָה שֶׁנִּהְיָ בָנוּ בְּאוֹתָם יָמִים".

■ "אֵז מַחְתָּנִים, אוֹ לֹא מַחְתָּנִים?" שָׁאַל הָאֲדָמוֹר וְחִיף.

בית המדרש

הסבה שעלתה ביוקר

שאלה מס' 538

משפחת מזרחי התארחו השנה בליל הסדר אצל הרב יוסף שנודע כמכנים אורחים גדול, בפאר והדר הושיב אותם הרב יוסף על כריות יוקרתיות וכיסויים מעוצבים אלא שכשהגיעו לכוס הראשונה מזג לעצמו אדון מזרחי כמות של כוס יין גדולה. ומתוך רצון להדר בהסבה, הוא נטה הצידה ונשפך לו היין על הכיסויים המהודרים של בעל הבית. היין השאיר כתם גדול ומכוער על הכיסויים שכמובן לא הצליח לרדת בכביסה או בניקוי יבש. וכעת נאלץ הרב יוסף לתבוע אותו שישלם על הכיסויים ואילו אדון מזרחי טען, שקיבל את הכריות כדי להסב עליהן ולכן יש לו דין של 'שואל' שפטור במקרה שהחפץ שהשאל נפסד, לפי הכלל של 'מתה מחמת מלאכה' ולכן פטור מתשלום על הכיסויים. מה דעתכם?

מעיינים בספרים ולומדים לפסוק הלכה או משפט: שולחן ערוך 'חושן משפט' סימן ש"מ סעיף ג' ובש"ך סעיף קטן ה' בפרטי דין 'מתה מחמת מלאכה'.

תשובה לשאלה "רווח כפול" (שאלה מס' 535)

תקציר השאלה השבועית: אברהם ניהל מוסך לתיקון רכבים. באחד הימים הגיע אליו לקוח שביקש להחליף חלק מסוים ברכב. אברהם השיג בשבילו את החלק הדרוש, אך יחד עם אותו חלק הגיע חלק נוסף שלא היה דרוש ללקוח. כעת אברהם מתלבט האם הוא יכול לקחת את החלק הנוסף לעצמו, או שזה שייך ללקוח. מה דעתם?

תשובה בקצרה: לאברהם מותר לקחת את החלק הנוסף, רק אם ברור לו שללקוח לא אכפת שזה נשאר אצלו. ועיין בתשובה בהרחבה עוד פרטים בזה.

תשובה בהרחבה: אדם שהזמין עבודה אצל אומן, והביא לו את החומרים ובסיום העבודה נשאר קצת מהחומרים, נפסק בהלכה שהשאריות שייכות למזמין העבודה, אלא אם כן השאריות מעטות כל כך עד שאין לבעלים מה לעשות איתם, שאז הם אינם מקפידים שיישאר אצל בעל המלאכה. בחז"ל אף מבואר מהו השיעור שהבעלים אינם מקפידים עליו, ולמעשה הכול תלוי לפי מנהג המדינה, ולכן אם נשאר כמות כזו שהאנשים באותו מקום אינם מקפידים עליו, מותר לאומן להשאירו לעצמו גם בלי לשאול את דעת הבעלים, ויש פוסקים שמוסיפים שבמקום שיש בזה מנהג ברור, אפילו אם מזמין המלאכה שונה משאר האנשים במקומו, והוא מקפיד אפילו על שאריות קטנות, בכל זאת מותר לאומן לקחת את השאריות לעצמו.

בסיפור שלנו: לפי הנוהג, כל לקוח מקבל פירוט בחשבונית על העבודה או החלקים שהזמין. במקום שכל אחד מבין שהמוסך אינו נותן את החלקים במחיר עלות אלא מרוויח עליהם, יכול בעל המוסך לבקש איזה מחיר שירצה כל עוד הוא אינו מייקר אותם יותר מכדי שיעור אונאה, ואם כן במקום שהיה צריך לקנות חלקי חילוף המורכבים משני חלקים והלקוח נצרך רק לאחד, אם המחיר ששולם בשביל החלק שהרכיב אינו עובר את גבול האונאה, יכול בעל המוסך להשאיר לעצמו את החלק שאינו נדרש ללקוח, שהרי הלקוח לא שילם עליו ולא קנה אותו מעולם, אבל במקומות שמחיר החלקים הם במחיר עלות, או אפילו בתוספת אחוזים קבועים וידועים, אז אם בפירוט החשבונית בעלי המוסך מחייבים את הלקוח בתשלום על כל החלקים, עליהם להודיע לו שיש כאן חלק נוסף ששילם עליו וזה שייך לו, אלא אם כן ברור שהלקוח היה מעדיף להשאיר אותו במוסך מאשר להחזיקו אצלו למשך שנים מספק שאולי יצטרך אי פעם להשתמש אתו.

אבל בדבר שאנשים מקפידים עליו, כגון אם נשאר שמן שבוודאי יצטרכו להשתמש אתו, בעל המוסך חייב לתת אותו ללקוח, ואם לא עשה כך אלא מכר אותו אחר כך ללקוח אחר, הוא חייב למסור את הכסף שקיבל ללקוח הראשון שהוא הבעלים. ■

יש לי מושג

לקסיקון פסח (ג')

ליל הסדר - הלילה הראשון והמרכזי של חג הפסח, ואחד האירועים החשובים בשנה כולה. לילה מיוחד וחוויתי זה מוקדש להעברת המסורת על הגאולה מגלות מצרים, שהיא ראשיתו של עם ישראל. בלילה זה יש מצוות רבות שערוכות לפי סדר מסוים, ולכן המכלול כולו קרוי "סדר פסח" או סתם "סדר". לסדר ישנם ארבעה חלקים עיקריים: א. קידוש. ב. קריאת ההגדה וסיפור יציאת מצרים. ג. הסעודה, הכוללת גם מצה ומרור. ד. אמירת ה"הלל". חלקי הסדר השונים מפורטים בהגדה של פסח - "קדש ורחץ" וכו'.

קצרת הסדר - בליל הסדר נהוג להניח על השולחן קערה, ובה הפריטים הבאים: א. זרוע צלוויה של עוף, זכר לקרבן הפסח שגם אותו היו צולים. ב. ביצה מבושלת, זכר לקורבן חגיגה שהיו אוכלים בליל הסדר. ג. כרפס - ירק מבושל שאוכלים ממנו לאחר הקידוש. ד. מרור - ירק מר או חסה. ה. חרוסת - תערובת של תמרים, אגוזים, תפוחים, יין ועוד, שבה טובלים את המרור, והיא זכר לטיט שבו היו בונים במצרים. יש כמה דרכים לסדר את הקערה, ולכולן יש שורשים בהלכה ובקבלה. מול עורך הסדר מניחים גם שלוש מצות.

ארבע כוסות - במהלך ליל הסדר תקנו חכמים לשתות ארבע כוסות יין: האחת בקידוש, השנייה לאחר הסיפור על יציאת מצרים, השלישית לאחר ברכת המזון, והרביעית לאחר אמירת ה"הלל". שתיית היין נותנת כבוד וחשיבות לכל אחת מהמצוות הללו.

כרפס - לאחר הקידוש נוהגים לאכול ירק טבול במי מלח. הטעם לכך

הוא כדי לעשות שינוי ממה שמקובל בשאר הלילות, ובאופן כזה הילדים יסתקרנו וישאלו מה מיוחד בלילה הזה.

סיפור יציאת מצרים - מצות עשה מן התורה לספר בליל פסח על יציאת מצרים. ביציאת מצרים עוסק החלק המרכזי בהגדה, שקרוי "מגיד". חכמים קבעו שיש לספר את הסיפור בצורת שאלה ותשובה, ולכן ה"מגיד" פותח בשיר המפורסם "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?", שאותו שואל הצעיר מבין המסובים. לאחר מכן עונים לו "עבדים היינו לפרעה במצרים" וכו'...

מצה - מאפה העשוי מקמח ומים בלבד, שמכינים אותו במהירות ותוך הקפדה שהבצק לא יתפח. המצה היא הלחם של פסח, ובליל הסדר יש מצוה מיוחדת לאכול מצה, זכר למצות שאכלו ביציאת מצרים. בשאר ימות החג אין מצוה לאכול מצה.

מרור - בליל הסדר מצוה לאכול מרור, כזכר לשעבוד הקשה במצרים. בימינו נוהגים בדרך כלל לאכול עלי חסה, שבסוף גידולם הם מרים.

הסבה - הטייה והישענות על צד שמאל, באופן שמבטא חשיבות ונוחות. בשעת אכילת המצה ושתיית ארבע הכוסות יש להסב, כדי לבטא את העובדה שאנו בני חורין.

אפיקומן - כשבית המקדש היה קיים, היו אוכלים את בשרו של קרבן הפסח בסוף הסעודה של ליל הסדר. כיום נוהגים לאכול בסוף הסעודה "כזית" מצה, זכר לקרבן הפסח, וזהו ה"אפיקומן". לאחר האפיקומן לא אוכלים ולא שותים מאומה, מלבד שתיית יין של ארבע כוסות ושתיית מים, כדי שטעמו יישאר בפה. יש לסיים את אכילת האפיקומן לא יאחר מחצות הלילה (בערך 12:40). במשפחות רבות נהוג שהילדים "גונבים" את האפיקומן ומחזירים אותו תמורת מתנה, טעם המנהג הוא כדי להשאיר את הילדים ערים עד סוף ה"סדר".

הלל - לאחר ברכת המזון אומרים "הלל" - פרקי תהלים של הודאה לה' על ניסי יציאת מצרים. זו הפעם היחידה במשך השנה שקוראים את ההלל בלילה. יש שנוהגים לקרוא את ההלל גם בתפילת ערבית.

מרכז 'שלום לעם'
מאהל

פסח כשר ושמה!

לרבני 'שלום לעם'
הרכזים והפעילים המסורים,
בוגרי ונערי המדרשות,
קוראי העלון
וכל בית ישראל.

גיליון זה יו"ל ע"י **מרכז "שלום לעם"**
שע"י עמותת גבריאל שר ישראל (ע"ר 5-037849-58)
רחוב בני ברית 18, ירושלים | טל. 02-5022881 | פקס. 02-5022991

ארגון "שלום לעם" בנושאות גדולי התורה שליט"א מפעיל: מסגרות לימוד ופעילויות לנוער בפריסה ארצית • ישיבה גבוהה • ישיבה תורנית לצעירים • מדרשות ערב לנוער • מדרשת יהדות לבנות • שיעורים והרצאות • הכוונה וייעוץ • מחקר ותיעוד 'מורשת קהילות ישראל' מכון הוצאה לאור • אתר 'שלום לעם'. 'שלום לעם' באפליקציה

כל הזכויות שמורות